

§ 139 Ekoteologisk professur

ANDERS BRUNNSTEDT:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag talar för Ekonomi- och egendomsutskottets förslag i sitt betänkande att motion 2014:16 med titeln Ekoteologisk professur ska avslås.

En professur beräknas kosta minst 1,3 mkr per år och då ingår endast direkta kostnader för professuren som lön, lönebikostnader och overheadkostnader. Kostnaderna för det som är en förutsättning för att bedriva forskning inom professurens ämnesområde är alltså inte inräknade. Det finns möjlighet för en donator att tillskjuta medel när en professur ska inrättas men beslutet att inrätta professuren tas av fakulteten vid lärosätet efter att ämnesområdet har bedömts angeläget. Professuren inrättas och tillsätts enligt lärosätets regelverk. Donator har inget inflytande över tillsättningsförfarandet. För att få en bild av vad som krävs för att inrätta en donationsprofessur kan man ta den senaste donationsprofessuren vid Uppsala universitet som exempel, den s.k. Hans Rausing-professuren i vetenskapshistoria. Den inrättades 2002 vid institutionen för idé- och lärdomshistoria efter en donation på 30 mkr. Intresset för hållbarhetsfrågor är stort både inomkyrkligt och i övriga samhället. Biskopsbrevet om klimatet är ett exempel på hur den inomkyrkliga opinionsbildningen är pådrivande. Ekoteologi kan på sikt som konsekvens av det och på initiativ av universiteten bli ett självständigt ämnesområde för vilket professuren inrättas. Beslutet att inrätta en professur är inte vårt, men bortsett från det är det också ett mycket stort ekonomiskt åtagande som kyrkostyrelsen ska göra om motionen bifalls. Samtidigt kan man konstatera en mycket stor osäkerhet av effekten av att skapa en professur i synnerhet utan att ställa medel till forskning till förfogande. Till osäkerheten bidrar också det faktum att ekoteologi inte är ett självständigt ämnesområde vid något lärosäte.

Med det som bakgrund yrkar jag att Ekonomi- och egendomsutskottets förslag bifalls.

CARL-HENRIK HENRIZ:

Fru ordförande och ledamöter! Härmed föreslår vi, jag, Ylva Wahlström och Lena Klevenås, att kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att försöka möjliggöra införandet av en professur i ekoteologi vid något av universiteten eller högskolorna i vårt land. Senaste biskopsbrevet har visat att miljö- och klimatfrågorna är de viktigaste frågorna för jordens överlevnad. Vi har också hört mycket mer om detta idag också bland kulturstipendiaterna. Därför måste också Svenska kyrkan och dess utbildningsanstalter problematisera en kristen etik och systematisk teologi utifrån dessa mycket viktiga framtidsfrågor i förhållande till det kristna budskapet och dess skapelseteologi. Det görs ju mycket på det praktiska planet för att främja ett hållbart samhälle, miljövänlig administration på pastorsexpeditioner, miljövänlig energi för uppvärmning av våra kyrkor och lokaler, miljövänlig skötsel av våra kyrkogårdar, miljövänlig energi till fordonen, hållbart brukande av en del av våra arrendejordbruk och skötsel av våra skogar, avsättningar till naturreservat m.m. Vi ser till att en del av våra aktier i fonder m.m. både på lokal- och riksnivå placeras i etiskt godtagbara sammanhang. Men på det teologiska, etiska planet har inte mycket hänt, trots att till exempel Stefan Edman, Martin Lönnebo och också det ekoteologiska nätverket kring biskop Thomas i Västerås under flera år har förkunnat vad som skulle kunna vara ekoteologi. Numera handlar ju den söndagliga förkunnelsen till 99 procent enbart om mänskliga problem, hur triviala de än kan vara. Det finns en

oförmåga eller oförståelse, rädsla hos förkunnarna att tolka texterna utifrån ekoteologiska linjer fastän många texter och många helgers teman i evangelieboken skulle kunna inbjuda till det. Det behövs alltså en god, teologisk, skarpsinnig, kristen ekoteologi i botten för att främja allt detta praktiska handlande och också särskilt förkunnelsen. Vi kan nämna Första Moseboken där står det i en god exeges i 28 kapitlet att vi ska förvalta skapelsen, tyvärr en sämre översättning i nya bibeln, där det står "härska över skapelsen". Vi kan ta otaliga andra sammanhang. Vad betyder Noaks ark? Det är vi som är Noaks ark, vi ska rädda skapelsen. Det har jag förstått först på senare år för jag tyckte att det var en saga en gång i tiden. Visserligen är vi medvetna om att det är dyrbart att inrätta en professur som flera talare har varit uppe och talat om och att det kan ta lång tid, men det var inte det som var meningen med vår motion. Meningen var att få ett stöd från kyrkomötet för detta och kyrkostyrelsen i sin tur. Sedan får den här processen vidta som kan vara en lång process att få fram pengar. Det var inte själva tillsättandet som var meningen med vår motion. I de lutherska kyrkorna i USA finns det flera sådana här ekoteologiska professurer. Ett positivt stöd från kyrkomötet och kyrkostyrelsen skulle utan tvivel vara en påtryckning för att en sådan professur kommer till stånd.

Därför föreslår vi bifall till vår motion 2014:16 om en ekoteologisk professur.

YLVA WAHLSTRÖM:

Fru ordförande! Vi begär inte i vår motion att det ska läggas en massa pengar på det här, men vi lobbar i andra sammanhang på annat som vi tycker är viktigt. Då borde det kunna vara viktigt också just det här att få en ekoteologisk professur på något av våra lärosäten, så att man kan förankra den här teologiska läran ordentligt akademiskt också, för det behövs. Vi har olika syn på om det bara är politik eller att det verkligen är förankrat djupt i vår teologiska lära. Just när man liksom förbereder en motion, hur man ska lägga den och hur man formulerar den och sedan får man tillbaka det man vill undvika av utskottet som inte har förstått hur det var tänkt av motionären och så arbetar man bara utifrån den lilla meningen, alltså själva yrkandet istället för hela texten på motionen som kommer undan i utskottets arbete. Det är säkert flera motioner som skulle må bra av det.

Vi har startat ett ekoteologiskt nätverk i vår kyrka, framför allt det via Västerås stift och biskop Thomas där, så har vi även i Stockholm börjat komma igång med ett litet nätverk som ett komplement till det här ekoteologiska arbetet i alla fall och där var en tanke som kom fram att just där vid nattvarden så är det vår stora, vackra och viktiga mänsklighet som står i fokus. Vi vill också inkludera jorden i det och Jesus stod även för skapelsen. Därför att där det finns möjlighet kan man med fördel dela med sig av det heliga vinet till marken. Det är även en tradition som går tillbaka till våra egna samer som hade sådana traditioner också.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Här har vi hört ganska mycket antytt redan resultatet av denna forskning som skulle bedrivas av den här professuren och det är problemet när man med politiska initiativ ska försöka styra upp akademisk forskning, man kan ju inte på förhand veta riktigt vad den forskningen ska resultera i.

När det så gäller teologin tycker jag att det skulle vara välgörande för vår kyrka att ha en teologi utan prefix, alltså utan att man från början har delat upp sig inte bara i olika discipliner, utan olika ideologiska förhandsperspektiv, utan att man på ett fritt och förutsättningslöst sätt söker sanningen. Söker sanningen om Gud, söker

vad Gud säger i sitt ord, och att man då med många perspektiv och många utgångspunkter söker helheten.

Jag yrkar i enlighet med Ekonomi- och egendomsutskottet avslag på motion 2014:16.

MARTA AXNER:

Fru ordförande och kyrkomötets vänner! Jag yrkar också bifall på Ekonomi- och egendomsutskottets förslag, och det är inte för att jag har något emot teologisk reflektion ur det här perspektivet. Tvärtom tror jag att det är en viktig verksamhet, men jag är väldigt skeptisk till inrättandet av professurer. Nu är det ju det som är förslaget. Eftersom förslaget är så konkret, som att prata om inrättande av en professur, är det ju inte så konstigt att det är det vi diskuterar. Jag tror att det är ett väldigt dyrt sätt jämfört med att bedriva forskning i egen regi eller stöd till kortare vetenskapliga tjänster som har gjorts på kyrkokansliet tidigare, doktorandtjänster, numera ”post-docar” och andra forskningsteman som belyses av kvalificerade, vetenskapliga forskare inom kyrkokansliets regi eller på universiteten. Det här med inrättande av professurer, ni säger att de är vanliga i USA, där finns också en helt annan tradition där de teologiska fakulteterna är konfessionella. Även om de är vetenskapliga så är de kopplade till en viss kyrka på ett sätt som inte alls är fallet i Sverige utan där de teologiska fakulteterna tvärtom är väldigt självständiga från kyrkorna. I det klimatet så tror jag ärligt talat att just en sådan här professur skulle få problem med legitimiteten gentemot resten av sina universitet, åtminstone tror jag att det skulle vara så i Uppsala där jag har varit verksam. Jag tror att man kan använda pengarna bättre, till att få ut mer reflektion. Jag tror att det finns mycket att göra på det här sättet men inte genom att inrätta professurer på det här sättet.

Bifall till Ekonomi- och egendomsutskottet.

CARL-HENRIK HENRIZ (REPLIK):

Det är för att ge tyngd åt detta som vi föreslår en professur, därför att vi tycker att det är så viktigt. Om man nu kan klara detta i olika konfessioner i de lutherska kyrkorna i USA, varför skulle inte vi i alla fall kunna ha *en* sådan professur någonstans i landet. Att säga att detta är politiskt, ja det kan man ju säga, men jag vill säga att det är skapelseteologiskt etiskt. Det är en del av ett slags systematisk teologi som alltid har varit ett undervisningsämne i en teol.kand. till exempel. Jag tror ändå, som jag måste säga till utskottets fördel i alla fall, att man trodde att i förlängningen det skulle kunna bli en sådan här professur. Då tror jag i alla fall att det kommer att bli på detta sätt. Vi hoppas att det inte tar alltför lång tid, för det är nu som det sker väldigt mycket både hemma i Sverige och ute i världen på klimat- och miljöområdet.

MARTA AXNER (REPLIK):

Även om andra kyrkor kan klara det här så är det i ett annat akademiskt system. I Sverige tror jag inte att det skulle ge den tyngden. Bättre är då att använda både professorer och docenter och andra duktiga forskare som finns eller kan rekryteras till kyrkokansliet. Jag känner till flera doktorander på väg ut som håller på med frågor om ansvar mellan generationerna, global etik och de här frågorna. Det är inte så att det saknas kompetenta personer som kan hålla på med det här. Vi kan gärna finansiera deras forskning, men donationsprofessurer är en dålig idé i det svenska systemet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 181.